

H6A - Ornen

Ornen er en aktiv del af synkroniseringen af poltenes 1. brunst, som hjælp i brunstkontrollen og ved stimulering under traditionel inseminering.

1. Fodring af ornen

- 30-65 kg: Efter ædelyst med en diegivningsblanding.
- 65-105 kg: 2,5-2,7 FEso/dag med en løbestaldsblanding.
- Over 105 kg: 2,5-3,0 FEso/dag med en løbestaldsblanding (efter huld)
- Ornens huld skal vurderes på samme måde som søerne for at sikre en god holdbarhed

2. Opstaldning

- Minimum 6 m² tilgængeligt nettoareal pr. orne ved voksen orne
- Hvis ornestien bruges til naturlig bedækning, skal der minimum være 10 m² tilgængelig nettoareal/orne
- Der bør ikke anvendes træmel eller spåner, da de kan indeholde østrogenlignende stoffer, der kan øge omløberprocenten

3. Kontrol af ornen

- Ornen skal have samme vaccinationsprogram som søerne i besætningen
- Der skal være en plan for udskiftning af ornerne
- Ved naturlig bedækning foretages 10 renløbninger og omløberprocenten skal vurderes
- Ornen skal springe minimum hver 14. dag
- Ornen bør kun være aktiv i 12 måneder, da indeks opdateres løbende, og orner med lavt indeks udsættes i henhold til besætningens avlsprogram på grund af indeks

4. Brug af orne til naturlig bedækning

- Ornen kan bruges, fra den er syv-otte måneder
- Der skal være skridsikkert underlag i stien
- Soen lukkes ind i ornestien under opsyn
- Efter endt bedækning lukkes soen tilbage med det samme

5. Dufteornen

- Vælg en krydsningsorne, da de er mere robuste og har stærkere kønsdrift end renracede orner
- For at opretholde interessen for løbearbejdet bør ornen springe hver 14. dag på en slagteso
- En dufteorne kan benyttes, så længe den er en aktiv medspiller
- Sørg for at have tilstrækkeligt med nye duftorner på vej

Billedserie af forløbet af en naturlig bedækning i ornestien.

Orne alder	Anbefalet antal spring/uge
8-9 mdr.	2
12 mdr.	5
Ældre	6-7

Tommelfingerregel:

Hvert spring kræver 100 g ekstra foder

Hver °C under 20 °C kræver 100 g ekstra foder pr. dag

Kommentarer til H6A - Ornen

1. Fra ca. 65 kg skal ornen fodres restriktivt, da det er gavnligt for ornens vægt og benstyrke. Følgende anbefalinger:

Vægt, kg	FEsv pr. dag	Typisk foder
30-65	Efter ædelyst	Diegivningsblanding
65-105	2,5 – 2,7	Løbestaldsblanding
Over 105	Efter huld (2-3)	Løbestaldsblanding

Brugstid for ornen afhænger af sædkvalitet, holdbarhed og avlsværdi. Især svage ben kan begrænse ornens holdbarhed.

Libidoen påvirkes ikke negativt, når ornen fodres med en løbestaldsblanding og foderstyrken er tilpasset ovenstående.

2. Stier til voksne orner skal være minimum 6 m² (nettoareal). Hvis stien bruges i forbindelse med naturlig bedækning, skal stien være mindst 10 m² og så kvadratisk som muligt. Stien skal være så bred, at ornen let kan vende sig, og der er plads til, at ornen kan bedække soen. Det er endvidere vigtigt, at der er skridsikkert underlag.

Der er eksempler på indretning, hvor man har fået det til at passe med lågerne i stien, således at gangen kan inddrages og indgår i en rektangulær sti. På denne måde øges stiarealet.

Orner skal have permanent adgang til en tilstrækkelig mængde halm eller andet manipulerbart materiale, der kan opfylde deres behov for beskæftigelses- og rodemateriale.

3. Ornen er kønsmoden, når den er villig til opspring og kan gennemføre bedækning. Det sker tidligst i seks-syv måneders alderen. Kønsmodning er bestemt af ornens alder og kun i mindre grad af ornens vægt. Krydsningsorner er i gennemsnit tidligere kønsmodne end renrace orner.

3. Når ornen har feber, påvirker det dannelsen og kvaliteten af sædcellerne, som kan resultere i nedsat frugtbarhed. Man skal være opmærksom på, at der går ca. 6 uger, efter feberen har været tilstede, til sædcellerne ejakuleres. Derfor skal man være ekstra opmærksom i denne periode og gerne foretage nye renløbninger.